

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра філософії та соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НДПІ 1.2.11 СОЦІОЛОГІЯ ЕКОНОМІКИ І ПРАЦІ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____ 054 Соціологія
(шифр і назва спеціальності)

інститут, факультет, відділення _____ Історичний факультет, денне, заочне відділення
(назва інституту, факультету, відділення)

Робоча програма з навчальної дисципліни «Соціологія економіки і праці» для студентів за напрямом підготовки 054 Соціологія ОС «Бакалавр», денної та заочної форми навчання.

Розробники:

Зоська Я.В. професор кафедри філософії та соціології, доктор соціологічних наук, професор

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії та соціології МДУ

17» листопада 2020 року № 6

Завідувач кафедри філософії та соціології

(підпис)

Слющинський Б.В.

(прізвище і ініціали)

© Зоська Я.В., 2020 рік

©МДУ, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		форма навчання	
		денна	заочна
Кількість кредитів	Галузь знань: 05 «Соціальні і поведінкові науки»	<u>Нормативна Цикл професійної підготовки</u>	
денної – 3 заочної – 4			
Модулів – 3	Спеціальність (професійне спрямування): 054 Соціологія	Рік підготовки:	
Змістовних модулів – 3		3-й	
Індивідуальне науково-дослідницьке завдання за вибором студента пропонується тема реферативного дослідження		Семестр	
		1-й	
		Лекції	
		16 год.	8 год.
Загальна кількість годин: денної – 90 заочної – 120		Практичні, семінарські	
	14 год.	8 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: 5 аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Лабораторні		
	-	-	
	Самостійна робота		
	40 год.	92 год.	
	Індивідуальні завдання (самостійна робота)		
	20 год.	20 год.	
Вид контролю:			
екзамен	екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: денної – 30/60 год. (33/67%), заочної – 16/104 год. (13/87%).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метавикладання навчальної дисципліни «Соціологія економіки і праці» ознайомити студентів з ключовими підходами до вивчення економіки як соціального інституту; з загальними принципами соціологічного аналізу економічної поведінки й економічної свідомості різних соціальних груп і спільнот.

Розглядаються основні поняття власність, продуктивні сили, виробничі стосунки, засоби виробництва, розподіл, обмін, споживання, суспільна свідомість, суспільні відносини, колектив, особистість, мотивація, ідентифікація, адаптація, конформізм, конфліктність, взаємодія, соціальна група, соціальна структура, соціальна організація, соціальна мобільність, соціальний статус, соціальна роль, соціальний престиж, зміст, характер, умови праці, ставлення до праці, трудова поведінка, мотивація праці, соціальний механізм регулювання економіки, - окремі соціальні механізми регулювання соціально-економічних процесів, економічна свідомість, економічне мислення, економічна культура, економічний інтерес, соціально-економічний стереотип, економічна поведінка.

Завдання навчальної дисципліни: сформувані у студентів систему теоретичних знань про: методологічні засади курсу «Соціологія економіки і праці» як науки і навчальної дисципліни; застосовувати знання економіки та соціології; розвинути у студентів вміння та навички самостійної роботи з науковою літературою, сприяти поглибленому вивченню питань економічних процесів.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі: Навчальна дисципліна «Соціологія економіки і праці» є нормативною, призначена для здобувачів вищої освіти спеціальності 054 «Соціологія» та входить до циклу дисциплін професійної підготовки. Курс пов'язаний із дисциплінами: загальна соціологічна теорія, історія соціології, основи психології, соціологічна думка в Україні, соціальна політика, основи економічної теорії, сучасні соціологічні теорії, безпека життєдіяльності, теорія соціальних змін та глобалізація, соціологія управління, соціологія культури, кількісні та якісні методи в соціологічних дослідженнях, методи збору соціологічної інформації, методологія соціологічних досліджень, організація роботи соціологічної служби.

Передумови для вивчення: опанування дисциплін: загальної підготовки («Основи економічної теорії», «Основи психології», «Безпека життєдіяльності», «Соціальна політика», «Теорія соціальних змін та глобалізації»); професійної підготовки («Загальна соціологічна теорія», «Історія соціології», «Соціологічна думка в Україні», «Сучасні соціологічні теорії», «Кількісні та якісні методи в соціологічних дослідженнях», «Методи збору соціологічної інформації») та формування на основі їх вивчення необхідних навичок.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: основні категорії, поняття, терміни економічної соціології; основні соціологічні концепції економіки; специфіку соціокультурної детермінації економічної поведінки; основні моделі зайнятості в сучасному світі; основні поняття та параметри трудових, соціально-трудова та соціально-економічних відносин; види, типи та рівні соціально-трудова відносин, форми, види та структуру ринків, внутрішній і зовнішній ринки праці, фактори сегментації ринку праці, соціальний механізм заповнення робочих місць, дискримінація на ринку праці, дії роботодавців і найманих працівників на ринку праці, контроль за працею.

вміти: аналізувати соціально-економічну структуру суспільства, соціологічну інформацію щодо економічної поведінки суб'єктів, розвитку економічних інститутів; дати характеристику основних соціально-економічних груп у сучасному суспільстві, розкрити особливості їх економічної мобільності; аналізувати соціальні проблеми функціонування й розвитку економіки; вивчати ставлення різних соціальних груп до соціально-економічних перетворень у суспільстві; оперувати професійною термінологією предметної галузі; застосовувати новітні комп'ютерні і телекомунікаційні технології в процесі пошуку, оброблення інформації щодо аналізу змісту дисципліни; застосовувати новітні комп'ютерні і телекомунікаційні технології в процесі пошуку, оброблення інформації та використовувати

навичками самостійного пошуку матеріалів, роботи з науковою та методичною літературою, періодичними виданнями, Інтернет-сайтами установ для підготовки матеріалів самостійної роботи; користуватися навичками реферування, анотації наукової та методичної літератури, презентувати набуті знання, використовуючи різні форми та прийоми;

оволодіти навичками: оперування професійною термінологією предметної галузі; ідентифікування та оцінювання; використання навичку аналізу, зіставлення та узагальнення матеріалу з опрацьованих наукових джерел; застосування комп'ютерних і телекомунікаційних технологій в процесі пошуку, оброблення інформації, роботи з науковою та методичною літературою, періодичними виданнями, Інтернет-сайтами установ.

Навчальна дисципліна є теоретичною і практичною основою сукупності знань, вмінь та навичок, які формують профіль фахівця з питань застосування ключових підходів до вивчення економіки як соціального інституту; загальних принципів соціологічного аналізу економічної поведінки й економічної свідомості різних соціальних груп і спільнот як виду соціального наукового пізнання.

Результати навчання. Вивчення навчальної дисципліни сприяє:

- *формуванню загальних компетентностей* випускника (КЗ-3, КЗ-4, КЗ-6, КЗ-8, КЗ-9);
- *формуванню спеціальних (фахових, предметних) компетентностей* (КП-3, КП-5, КП-6, КП-7, КП-9, КП-10);
- *отриманню результатів навчання* (РН-3, РН-8, РН-15).

Методика вивчення курсу для здобувачів вищої освіти спеціальності 054 «Соціологія» ґрунтується на єдності лекційних, семінарських занять, консультацій та самостійної роботи студентів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться:

- 90 годин / 3 кредити ECTS (денна форма навчання);
- 120 годин / 4 кредити ECTS (заочна форма навчання).

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ПРЕДМЕТ СОЦІОЛОГІЇ ЕКОНОМІКИ І ПРАЦІ

Тема 1. Історія виникнення та розвитку соціології економіки.

Основні підходи до виникнення й розвитку соціології економіки. Етапи розвитку соціології економіки з погляду різних учених. Характерні ознаки донаукового етапу в розвитку соціології економіки. Ознаки наукового етапу історії розвитку соціології економіки та основні ідеї щодо економічної діяльності. Ідеї і концепції соціології економіки, які розроблялися на класичному етапі її розвитку. Основні напрями досліджень у галузі соціології економіки на сучасному етапі розвитку цієї науки. Особливості розвитку української соціології економіки.

Тема 2. Предмет, метод і система категорій соціології економіки і праці.

Передумови формування окремої наукової дисципліни – соціології економіки. Мета, об'єкт та предмет соціології економіки. Метод та функції соціології економіки. Система категорій соціології економіки. Загальнонаукові категорії, що застосовують у соціології економіки. Специфічні категорії соціології економіки. Соціальний механізм регулювання економіки. Окремі соціальні механізми регулювання соціально-економічних процесів. Економічна свідомість. Економічне мислення. Економічна культура. Економічний інтерес. Соціально-економічний стереотип. Економічна поведінка.

Соціологія праці як спеціальна соціологічна наука. Об'єкт, предмет і методи соціології праці. Функції, мета і завдання соціології праці. Система категорій соціології праці. Соціальна сутність праці. Соціальні функції праці. Зміст і характер праці. Основний закон соціології праці.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СОЦІОЛОГІЇ

Тема 3. Економічна система, економічна сфера та соціальна структура суспільства.

Економічна сфера та економічна система як об'єкти науки. Економічна система та її структура. Економічні ресурси. Економічні закони та закономірності. Типи економічних систем та їх характеристика. Національні моделі економічних систем.

Задоволення потреб як мета виробничої діяльності економічної системи. Економічні інтереси як стимули соціально-економічних дій отримання економічних благ з оптимальним використанням ресурсів. Економічні блага як засоби виробничої діяльності економічної системи у задоволенні потреб. Власність як характеристика відносин суб'єктів економічної системи: визначення та різновиди

Поняття економічної сфери та стратифікації суспільства. Статус і статусні позиції індивіда. Три способи стратифікаційного аналізу. Стратифікаційні підходи до розгляду господарчої еліти.

Тема 4. Підприємництво як соціальний феномен.

Поняття "підприємець". Історія виникнення та розвиток підприємництва. Протосоціологічні уявлення про підприємництво як певний вид соціальної діяльності і соціальну групу; поява перших наукових теорій підприємництва; сучасні теорії підприємництва. Капіталістичний дух підприємництва.

Підприємництво як економічна функція. Підприємництво як соціально-економічний феномен. Сфери діяльності й види підприємництва. Соціально-психологічний портрет підприємця. Мотиви, цінності та цілі підприємницької діяльності. Моделі підприємницької поведінки. Підприємці як сукупність соціальних груп. Вимушене підприємництво.

Тема 5. Соціологія грошей.

Завдання і предмет соціології грошей. Класики соціології, які вивчали соціальну сутність грошей. Поняття й соціальна сутність грошей у макро- та мікросоціологічному аспектах.

Соціальні функції грошей. Моральне протистояння грошам у суспільстві. Гроші як соціальна річ. Сучасна стадія розвитку грошей у постмодерному суспільстві. Знаковий чи символічний зміст грошей як артефактів – предмет дослідження соціології речей. Властивості грошей–підробок як збиткового соціального об'єкта.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІОЛОГІЇ ПРАЦІ

Тема 6. Зайнятість і ринок праці.

Поняття та концепції ринків. Форми та види ринків. Структура ринка праці. Форми наймання працівників. Ринок праці: зайнятість, безробіття. Внутрішній і зовнішній ринки праці. Фактори сегментації ринку праці. Соціальний механізм заповнення робочих місць. Дискримінація на ринку праці.

Дії роботодавців і найманих працівників на ринку праці. Контроль за працею. Поняття людського капіталу. Поняття соціальної справедливості. Міжнародні документи щодо ринку праці. Закони України стосовно ринку праці.

Тема 7. Соціально-трудова відносина.

Актуальність дослідження теоретичних і прикладних аспектів соціально-трудова відносин у сучасній ринковій Україні. Поняття та параметри трудових, соціально-трудова та соціально-економічних відносин. Сторони та суб'єкти соціально-трудова відносин. Поняття найманих працівників та роботодавців. Види, типи (патерналізм і соціальне партнерство) та рівні (горизонтальний і вертикальний) соціально-трудова відносин.

Мотивація, стимулювання праці та її види. Роль соціального контролю в стимулюванні праці. Принцип справедливості. Якість трудового життя та її показники. Регулювання трудових доходів.

Тема 8. Соціальне партнерство.

Поняття й сутність соціального партнерства. Суспільне призначення системи соціального партнерства. Елементи системи соціального партнерства. Об'єкт і предмет соціального партнерства.

Особливості формування системи соціального партнерства в Україні. Етапи становлення елементів вітчизняної системи соціального партнерства. Характеристика соціально-трудова відносин у сучасному трансформаційному українському суспільстві. Соціальне партнерство як конструктивний механізм, який може забезпечити перехід до діалогових відносин між основними суб'єктами економічної, трудової діяльності. Правове регулювання сфери соціального партнерства. Головні принципи стратегії розвитку соціального партнерства.

Суб'єкти соціального партнерства: держава, роботодавці (підприємці) й наймані робітники. Механізм функціонування системи соціального партнерства. Форми здійснення соціального партнерства. Органи соціального партнерства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. ПРЕДМЕТ СОЦІОЛОГІЇ ЕКОНОМІКИ І ПРАЦІ												
Тема 1. Історія виникнення та розвитку економічної соціології.	9	2	2	0	0	5	11	1	0	0	0	10
Тема 2. Предмет, метод і система категорій соціології економіки і праці.	9	2	2	0	0	5	12	1	1	0	0	10
Разом за модулем 1	18	4	4	0	0	10	23	2	1	0	0	20
Змістовий модуль 2. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СОЦІОЛОГІЇ												
Тема 3. Економічна система, економічна сфера та соціальна структура суспільства.	9	2	2	0	0	5	13	2	1	0	0	10
Тема 4. Підприємництво як соціальний феномен.	7	2	0	0	0	5	13	0	1	0	0	12
Тема 5. Соціологія грошей.	9	2	2	0	0	5	13	0	1	0	0	12
Разом за змістовим модулем 2	25	6	4	0	0	15	39	2	3	0	0	34
Змістовий модуль 3. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІОЛОГІЇ ПРАЦІ												
Тема 6. Зайнятість і ринок праці.	9	2	2	0	0	5	14	2	2	0	0	10
Тема 7. Соціально-трудова відносина.	9	2	2	0	0	5	11	2	1	0	0	8
Тема 8. Соціальне партнерство.	9	2	2	0	0	5	13	0	1	0	0	12
Разом за модулем 3	27	6	6	0	0	15	38	4	4	0	0	30
ІНДЗ	20					20	20					20
Усього годин	90	16	14	0	0	60	120	8	8	0	0	104

5. Теми семінарських занять

№з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Історія виникнення та розвитку економічної соціології.	2	0
2	Тема 2. Предмет, метод і система категорій соціології економіки і праці.	2	1
3	Тема 3. Економічна система, економічна сфера та соціальна структура суспільства.	2	1
4	Тема 4. Підприємництво як соціальний феномен.	0	1
5	Тема 5. Соціологія грошей.	2	1
6	Тема 6. Зайнятість і ринок праці.	2	2
7	Тема 7. Соціально-трудова відносина.	2	1
8	Тема 8. Соціальне партнерство.	2	1
		14	8

6. Теми практичних та лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
-	-	-	

7. Самостійна робота

№з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Історія виникнення та розвитку економічної соціології.	5	10
2	Тема 2. Предмет, метод і система категорій соціології економіки і праці.	5	10
3	Тема 3. Економічна система, економічна сфера та соціальна структура суспільства.	5	10
4	Тема 4. Підприємництво як соціальний феномен.	5	12
5	Тема 5. Соціологія грошей.	5	12
6	Тема 6. Зайнятість і ринок праці.	5	10
7	Тема 7. Соціально-трудова відносина.	5	8
8	Тема 8. Соціальне партнерство.	5	12
	ІНДЗ	20	20
	Всього:	60	104

8. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання є невід'ємною формою набуття нових знань та навичок з курсу «Соціологія економіки і праці». Вони є ваговою частиною самостійної роботи студента над матеріалами курсу. Виконання студентом ІНДЗ є обов'язковою умовою оцінювання його успішності з опанування курсу.

Виконання ІНДЗ має сприяти:

- опанування понятійно-категорійного апарату соціології економіки і праці;
- формуванню соціологічного бачення сутності, змісту, генези та механізмів розвитку економічної сфери, зокрема й українського суспільства;
- формуванню навичок збору, аналізу, систематизації та узагальнення наукової літератури щодо обраної теми;
- опанування та засвоєння вимог до підготовки самостійних аналітичних робіт;
- формування навичок пошуку та відбору літературних джерел для розкриття теми;
- засвоєння навичок дотримання вимог щодо правил посилань на використані літературні джерела.

Вимоги до ІНДЗ:

- ІНДЗ має бути присвячене одній самостійно обраній студентом темі, яку від обирає з переліку рекомендованих. Тема письмової роботи може бути висунута студентом самостійно, виходячи з його особистих наукових інтересів, але за тематикою навчального курсу та з обов'язковим погодженням із викладачем;
- ІНДЗ має бути подане у вигляді реферату, який потім може перерости в курсову, бакалаврську чи дипломну роботу;
- тема повинна бути розкрита змістовно, у повному обсязі, логічно, послідовно з відповідною коректністю формулювань;
- робота має складатися з таких частин: заголовок, основна частина (має бути структурована за пунктами або розділами з відповідними підрозділами), висновки, список використаних джерел і літератури;
- висновки повинні бути самостійними та обґрунтованими;
- при підготовці тексту мають бути використані різні джерела інформації (підручники, нормативно-правові акти, монографії, статті, матеріали соціологічних досліджень, періодичні видання, інші електронні ресурси,);
- обов'язковим є посилання на використані джерела інформації;
- оформлення бібліографічних посилань має бути здійснене з дотриманням діючих вимог (ДСТУ 7.1:2006);
- форма подання - комп'ютерний набір, надрукований на аркушах формату А-4, кегль 14, шрифт – TimesNewRoman, інтервал – 1,5, мова – українська. Текст слід друкувати, дотримуючись таких розмірів чистих полів аркуша: лівий – 30 мм, правий – 10 мм, верхній – 15 мм, нижній – 20 мм.;
- обсяг роботи – до 20 сторінок;
- ІНДЗ може супроводжуватись графічною презентацією (що збільшує оцінку виконаної роботи щонайменше у два рази).

Теми ІНДЗ:

1. Українське економіко-соціологічне мислення. Особливості розвитку української соціології економіки.
2. Соціальний механізм регулювання економіки: інтерпретація, сутність, функції, особливості.
3. Окремі соціальні механізми регулювання соціально-економічних процесів: інтерпретація, сутність, функції, особливості.
4. Економічна свідомість: інтерпретація, сутність, функції, особливості.

5. Економічне мислення: інтерпретація, сутність, функції, особливості.
 6. Економічна культура: інтерпретація, сутність, функції, особливості.
 7. Економічний інтерес: інтерпретація, сутність, функції, особливості.
 8. Соціально-економічний стереотип: інтерпретація, сутність, функції, особливості.
 9. Економічна поведінка: інтерпретація, сутність, функції, особливості.
 10. Сутність процесу соціального управління в економічній сфері.
 11. Соціологія господарського життя: проблемний аналіз з точки зору глобальної перспективи.
 12. Громадська думка та поведінка споживачів.
 13. Поняття людського капіталу.
 14. Поняття соціальної справедливості.
 15. Ринковий тип поведінки населення України.
 16. Проблеми формування ринку праці в сучасному суспільстві.
 17. Дії роботодавців і найманих працівників на ринку праці. Контроль за працею.
 18. Неформальна зайнятість в Україні.
 19. Принцип справедливості та регулювання трудових доходів.
 20. Праця у житті людини та суспільства.
 21. Міграція в Україні: стан та напрями коригування міграційної політики.
 22. Капіталістичний дух підприємництва.
 23. Моделі підприємницької поведінки. Підприємці як сукупність соціальних груп.
- Вимушене підприємництво.
24. Соціологія споживання.
 25. Соціологія грошей.

За період вивчення дисципліни студент повинен підготувати та захистити виконане ІНДЗ. Проект подається на перевірку викладачеві після останнього семінарського завдання. Контроль за виконанням завдань ІНДЗ здійснюється на індивідуальному занятті у формі публічного оприлюднення його результатів.

9. Методи навчання

Методика вивчення курсу «Соціологія економіки і праці» для здобувачів вищої освіти спеціальності 054 «Соціологія» ґрунтується на єдності лекційних, семінарських занять, консультацій та самостійної роботи студентів.

Лекції як один з основних видів проведення навчальних занять, призначені для засвоєння теоретичного матеріалу. Як правило, лекція є елементом курсу лекцій, який складає основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни (застосовується, зазвичай для студентів заочної форми навчання).

Семінарське заняття – основний вид проведення навчального заняття, яке передбачає дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти за визначеними питаннями готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань.

Семінарські заняття з курсу забезпечують закріплення теоретичних знань та сприяють розвитку у здобувачів вищої освіти здатності до самонавчання та самовдосконалення.

Підготовка до семінарських занять вимагає від здобувачів вищої освіти систематичного самостійного: опрацювання питань до обговорення (за матеріалами лекцій) для участі у дискусії згідно плану семінару; опрацювання матеріалу рекомендованої літератури для додаткового розкриття теми за визначеними питаннями для самостійного опрацювання; підготування виступів, доповідей згідно переліку питань для самостійного опрацювання теми.

Самостійна робота студента дозволяє одержати додаткові знання у поєднанні з аудиторним навчанням за рахунок опрацювання додаткової інформації з теоретичних питань і практичних питань з навчальної дисципліни, а також виконання індивідуального навчально-

дослідного завдання (ІНДЗ). Мета самостійної роботи – розвинути здатності до самостійного пошуку, збору, систематизації та презентації (усної, письмової) додаткової інформації з теоретичних питань, розглянутих на лекціях.

Самостійна робота над навчальним матеріалом передбачає:

- опрацювання лекційного матеріалу при підготовці до семінарських занять;
- перевірку підготовки до семінарських занять за допомогою питань до семінарського заняття;
- опрацювати додаткову інформацію з теоретичних питань, розглянутих на лекціях, що дозволяє одержати додаткові знання у поєднанні з аудиторним навчанням;
- опрацювання додаткових теоретичних питань з навчальної дисципліни і підготовка ІНДЗ.

Консультація – форма навчального заняття (індивідуальна або групова) у спеціально узгоджений (за рішенням кафедри) поза навчальний час, при якій студент отримує від викладача відповіді на конкретні запитання щодо виконання індивідуальних завдань або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання. Словесні (розповідь, пояснення) і наочні (ілюстрація, демонстрація, презентація) використовуються під час лекцій, практичні – при проведенні семінарських занять.

Вивчення дисципліни передбачає виконання та демонстрацію індивідуальних письмових і усних завдань, консультації, підготовку повідомлень.

10. Методи контролю

Начальна дисципліна передбачає такі основні види контролю: поточний, рубіжний (тематичний, модульний), підсумковий.

Поточний контроль здійснюється у процесі вивчення навчальної дисципліни з метою виявлення ступеню розуміння студентом засвоєного навчального матеріалу та вміння застосовувати його у практичній роботі. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та студентом у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів, коригування методів навчання. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовленості студента до розв'язання професійних завдань.

Об'єктами поточного контролю студентів є:

- теоретичні знання, які продемонстровані студентами на семінарських заняттях;
- здатність до розв'язання професійних завдань;
- активність при обговоренні питань на семінарському занятті;
- виконані завдання для самостійної роботи, під час контролю яких можуть підлягати оцінці ступінь самостійності та повнота виконання завдання;
- виконане ІНДЗ;
- регулярне відвідування студентами аудиторних занять.

Застосовуються наступні форми поточного контролю: усне опитування, письмовий експрес-контроль на лекціях, практичних заняттях, колоквиум, виступи ЗВО при обговоренні питань на семінарських заняттях; тестування, комп'ютерне тестування, термінологічний (методичний) диктант, індивідуальні науково-дослідні завдання. Загальна кількість балів за поточний контроль фіксується у «Журналі обліку роботи академічної групи» до початку екзаменаційної сесії і засвідчується підписом викладача.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять (лекцій, семінарських), а також за результатами виконання студентами завдань для самостійної роботи.

Результати поточного контролю та оцінка на виконане ІНДЗ враховуються викладачем під час виставлення підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Рубіжний контроль реалізується як тематичний або модульний контроль (за вибором викладача).

Тематичний контроль спрямований на визначення рівня засвоєння студентами певної теми чи декількох взаємопов'язаних (в межах змістових модулів) тем.

Модульний контроль проводиться (за рахунок застосування модульно-рейтингового оцінювання знань (МРОЗ)) наприкінці змістового модулю за рахунок аудиторних занять і має на меті перевірку опанування студентом певної сукупності знань та вмінь, що формує цей модуль. МРОЗ спрямоване на забезпечення ритмічності роботи студентів протягом семестру, активізацію уваги студентів до предмета, мінімізацію самовільних пропусків занять, упорядкування самостійної навчальної діяльності студентів. Важливою рисою МРОЗ є більша об'єктивність оцінювання засвоєння матеріалу студентами, зведення до мінімуму суб'єктивних чинників.

Модульний контроль реалізується за рахунок узагальнення результатів поточного контролю знань (враховується підсумкова кількість балів за темами змістовних модулів) і проведення спеціальних контрольних заходів. Відповідно до положень КМСОНП, студентам можуть бути запропоновані до виконання різні за типом та формою завдання до змістових модулів курсу. Для дисципліни «Соціологія економіки і праці» завдання до модульного контролю передбачено у формі тестових завдань, які розкривають зміст модульної контрольної роботи (МКР).

Підсумковий контроль включає семестровий контроль у формі семестрового екзамену. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання з дисципліни «Соціологія економіки і праці».

Семестровий екзамен як форма підсумкового контролю проводиться з метою встановлення рівня засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з дисципліни «Соціологія економіки і праці» за семестр.

Семестровий екзамен з курсу «Соціологія економіки і праці» проводиться в комбінованій формі (усна та письмова). Екзамен проводиться за екзаменаційними білетами, в кожному з яких по 3 запитання. На семестровий екзамен виносяться вузлові питання, типові і комплексні задачі, завдання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх при вирішенні практичних завдань.

11. Засоби оцінювання

Питання до семестрового екзамену:

1. Етапи розвитку соціології економіки з погляду різних вчених.
2. Ідеї і концепції соціології економіки, які розроблялися на класичному етапі її розвитку.
3. Основні напрями досліджень у галузі соціології економіки на сучасному етапі розвитку цієї науки.
4. Становлення та розвиток соціології економіки в Україні
5. “Економічна людина” – етапи формування уявлення.
6. Чинники розвитку і становлення соціології економіки.
7. Мета, предмет та об'єкт соціології економіки.
8. Метод та функції соціології економіки.
9. Система категорій соціології економіки, загальна характеристика (загальнонаукові та специфічні).
10. Об'єкт, предмет і методи соціології праці.

11. Функції, мета і завдання соціології праці.
12. Система категорій соціології праці.
13. Соціальна сутність та соціальні функції праці.
14. Зміст і характер праці. Основний закон соціології праці.
15. Економічна сфера та економічна система як об'єкти науки
16. Економічна система та її структура.
17. Економічні ресурси. Економічні закони та закономірності
18. Типи економічних систем та їх характеристика.
19. Національні моделі економічних систем.
20. Задоволення потреб як мета виробничої діяльності економічної системи.
Економічні потреби суспільства, їх суть.
21. Економічні інтереси як стимули соціально-економічних дій отримання економічних благ з оптимальним використанням ресурсів.
22. Економічні блага як результат виробничої діяльності економічної системи у задоволенні потреб.
23. Власність як характеристика відносин суб'єктів економічної системи: визначення та різновиди
24. Завдання і предмет соціології грошей.
25. Поняття й соціальна сутність грошей у макро- та мікросоціологічному аспектах.
26. Соціальні функції грошей.
27. Гроші як соціальна річ.
28. Концепція множинних грошей.
29. Історія виникнення підприємництва.
30. Поняття "підприємець" та виконання економічних функцій.
31. Соціально-психологічний портрет підприємця.
32. Мотиви та цінності підприємницької діяльності.
33. Вимушене підприємництво.
34. Поняття соціально-трудова відносин.
35. Суб'єкти, типи та види соціально-трудова відносин.
36. Якість трудового життя, справедливість.
37. Поняття ринку праці.
38. Соціальний механізм створення робочих місць і сегментації ринку праці.
39. Дискримінація праці.
40. Концепція людського капіталу.
41. Правові аспекти регулювання зайнятості.
42. Поняття і сутність соціального партнерства.
43. Моделі соціального партнерства.
44. Суб'єкти соціального партнерства: держава, роботодавці (підприємці) й наймані робітники.
45. Особливості формування системи соціального партнерства в Україні.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Кредитно-модульна система організації навчального процесу передбачає застосування модульного навчання за кредитами і охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю якості знань та вмінь, навчальної аудиторної та самостійної роботи студента.

Змістовний модуль – це завершена, відносно самостійна, частина навчального курсу, що містить теоретичні та практичні завдання, систему навчально-методичного забезпечення.

Оцінка за модульний контроль виставляється як середнє арифметичне балів за всіма формами поточного контролю (враховується кількість балів за всіма темами змістовного модуля) і проведення спеціальних контрольних заходів за змістовним модулем.

Оцінка за тематичний контроль передбачає узагальнення результатів поточного контролю знань за всіма формами і виставляється як середнє арифметичне балів поточного контролю (враховується кількість балів за всіма темами змістовного модуля).

Рейтингова система оцінювання – це система визначення якості виконаної студентом аудиторної та самостійної роботи і рівня набутих ним знань та вмінь шляхом оцінювання (в балах) результатів цієї роботи шляхом поточного та підсумкового контролю.

Оцінка за рубіжний контроль (тематичний або модульний) до загального рейтингу успішності студента не додається.

Рейтинг складається з суми балів за:

- аудиторну роботу (відвідування лекційних занять, робота на семінарських заняттях – до 2 балів за кожне заняття);
- самостійну роботу (конспекти, усне опитування / письмовий контроль на семінарських заняттях з самостійного опрацювання додаткових питань та інформаційних джерел – до 2 балів за кожне заняття);
- індивідуальне навчально-дослідне завдання (написання рефератів – 6 балів, презентація – 6 балів);
- екзамен (до 50 балів, з яких 16 балів за перше запитання та по 17 балів за 2 та 3 запитання).

Оцінювання знань та вмінь студентів відбувається за наступним розподілом (денна/безвідривна форма навчання):

Види оцінювання	Кількість балів								
	Загальна	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		
		T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8
Лекції (відвідування, конспект)	8	1	1	1	1	1	1	1	1
Семінарські заняття	14	2	2	2	2	2	2	2	2
Самостійна робота	16	2	2	2	2	2	2	2	2
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	12	12							
Участь у науково-дослідній роботі (підготовка тез доповідей тощо)	10	до 10 (додаткові бали до підсумкового контролю)							
Підсумковий контроль (екзамен)	50	50							

Відпрацювання пропущених лекцій, семінарських занять здійснюється під час консультацій (якщо пропуски без поважних причин – зараховуються без балів).

Здобувачі вищої освіти допускаються до складання екзамену, якщо вони виконують умови контракту, повністю виконали усі види робіт, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, а набрана ними кількість балів за поточний контроль становить не менше 35. Студенту, який не набрав „прохідного мінімуму” (35 балів), за дозволом викладача, надається можливість здачі пройденого матеріалу для отримання необхідної кількості балів з поточного контролю шляхом виконання спеціальних тестів/контрольної роботи підвищеної складності. У разі невиконання цих завдань, студент не допускається до складання екзамену.

Підсумкова екзаменаційна оцінка з дисципліни розраховується як сума балів, отриманих під час екзамену (від 0 до 50 балів) та балів, отриманих під час поточного та/або рубіжного контролю. За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, підготовці публікацій, а також були учасниками олімпіад, конкурсів тощо)

можуть нараховуватися до 10 додаткових балів до підсумкового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Орієнтовні критерії оцінювання знань та вмінь студента за результатами вивчення навчальної дисципліни:

88–100 балів – за глибокі знання навчального матеріалу; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

80–87 балів – за ґрунтовні знання навчального матеріалу; аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач;

71–79 балів – за міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки; аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

61–70 балів – за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач;

26–49 балів – за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;

00–25 балів – за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Традиційні носії інформації, глобальні комп'ютерні мережі, засоби комунікації, сучасні технічні засоби.

14. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Основи економічних знань : підручник для студентів педагогічних закладів вищої освіти / за ред. професора, доктора соціологічних наук А. С. Лобанової. Київ : Вид-во «Каравела», 2020. – 392 с.

2. Соціологія економіки : Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавр за спеціальністю 231 «Соціальна робота» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: Піхорович В.Д. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 65 с.

3. Економічна соціологія. Навчальний посібник. / Зухба О.М., Ляшенко Л.І. – Донецьк: ДонНТУ, 2013. – 161 с.
4. Пилипенко В. Є. Людина в ринковому суспільстві: орієнтації, поведінка, культура. – К.: ПЦ «Фоліант», 2005. – 224 с.
5. Хижняк Л.М. Економічна соціологія: навчально-методична розробка для студентів соціологічного факультету. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2005. – 66 с.
6. Огаренко В.М., Малахова Ж.Д. Соціологія праці: Навчальний посібник. Запоріжжя: Гуманітарний університет ЗІДМ, 2005. – 304 с.
7. Лукашевич М.П. Соціологія праці: Підручник. К.: Либідь, 2004. – 440 с.
8. Экономическая социология / Под ред. В.Е. Пилипенко. – К.: МАУП, 2002. – 296 с.
9. Сірий Є. В. Соціологія підприємництва / Є. В. Сірий, С. А. Фареник. – К.: Укр. Центр духовної культури, 2000. – 258 с.
10. Пилипенко В. Є. Соціологія підприємництва / В. Є. Пилипенко, І. П. Шевель. – К., 1997. – 104 с.

Допоміжні

1. Зоська Я.В. Суспільство споживання та соціальні практики споживачів в Україні: монографія / Я.В. Зоська. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – 352 с.
2. Лисенко О. Динаміка економічних орієнтацій населення України / О. Лисенко, Г. Чепурко // Українське суспільство 1992-2007. Динаміка соціальних змін / за ред. В.Ворони, М.Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2007. – С. 234–241.
3. Ложкін Г., Спасенников В., Комаровська В. Особливості та структура економічної свідомості суб'єктів соціального простору // Соціальна психологія. – 2004. – № 1. – С. 8–16.
4. Пачковський Ю. Ф. Соціопсихологія підприємницької діяльності і поведінки. – Львів: Світ, 2000. – 272 с.
5. Пилипенко В. Економічна свідомість і культура населення в період ринкової трансформації суспільства // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 4. – С. 197–206.
6. Пилипенко В. Є. Реформи. Підприємництво. Культура. – К.: Стило, 2001. – 152 с.
7. Рєзник В. Приватні власники чинників виробництва: стан соціальної легітимності // Українське суспільство 1992-2007. Динаміка соціальних змін / за ред. В.Ворони, М.Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2007. – С. 212–219.
8. Семко Л. Проблемы формирования и функционирования рынка труда в Украине // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2001. – № 2. – С. 117–130.
9. Симончук О. В. Незайнятість і неповна зайнятість населення України працездатного віку // Українське суспільство: Моніторинг – 2000 р. Інформаційно-аналітичні матеріали / За ред. В. М. Ворони, А. О. Ручки. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2000. – С. 48–53.
10. Суименко Е. И. Номоеconomicus современной Украины. Поведенческий аспект / Е. И. Суименко, Т. О. Ефременко. – К.: Ин-т социологии НАН Украины, 2004. – 244 с.
11. Суїменко Є. Економічна поведінка: експлікація поняття і типологічна характеристика // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2002. – № 4. – С. 168 – 189.
12. Тарасенко В. И. Социология потребления: Методолог. проблемы. – К.: Наук. думка, 1993. – 164 с.
13. Хижняк Л. М. “Грошова культура” в соціологічному вимірі // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Зб. наук. праць. – Х.: Видавничий центр Харківського національного ун-ту ім. В. Н. Каразіна, 2002. – С. 350–352.
14. Хижняк Л.М. Держава як організатор соціально-економічного життя // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Зб. наук. Праць Вип. 15. – Х.: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2009. – С. 163–170.
15. Хиршман А. Рыночное общество. Противоположные точки зрения // Социс. – 2001. – № 3. – С. 45–54.

15. Інформаційні ресурси

1. <https://www.rada.gov.ua/> – Офіційний портал Верховної Ради України.
2. <https://www.kmu.gov.ua/> – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
3. <http://mincult.kmu.gov.ua/control> – Офіційний сайт Міністерства культури України.
4. <http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
5. <https://i-soc.com.ua/> – Інститут соціології НАН України.
6. <https://niss.gov.ua/> – Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України.
7. <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Державна служба статистики України
8. <https://www.me.gov.ua> – Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
9. <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=soc-econ> – Київський міжнародний інститут соціології
10. <https://idss.org.ua/dir> – Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України